

4. Носатовский, А.И. Щуплость зерна пшеницы и череззёрница колоса как факторы, понижающие урожай / А. И. Носатовский. – Азово-Черноморское изд-во, 1934. - 100 с.
5. Органічне землеробство: з досвіду ПП Агроекологія Полтавської області. Практичні рекомендації / Антоненць С. С., Антоненць А. С. Писаренко В.М. [та ін.]. – Полтава: РВВ ПДАА, 2010. – 200 с.
6. Панов И. М. Физические основы механики почв / И.М. Панов, В.И.Ветохин. – К.: Феникс, 2008, - 266 с.
7. Соколова Л. С. Минимальная обработка почвы – вопросы социально-ориентированного моделирования технологических процессов. Современные исследования социальных проблем (электронный научный журнал), №7(15), 2012.
8. Шаганов, И. А. Практические рекомендации по освоению интенсивной технологии возделывания озимых зерновых культур / И.А. Шаганов. – 2-е изд., доп. и перераб. – Минск : Равноденствие, 2008. – 180 с.

УДК 378.147:37.011.32:378:63

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СМИСЛОЖИТТЄВИХ ОРІЄНТАЦІЙ

Тайхриб К.А., асистент

Миколаївський національний аграрний університет

У статті аналізується ряд психодіагностичних методик для визначення смисложиттєвих орієнтацій студентів та її компонентів.

В статтє аналізується ряд психодіагностических методик для определения смисложизненных ориентаций и ее компонентов.

Соціокультурні особливості професійного становлення фахівця в нашій країні зумовлюють зміни щодо життєвих орієнтирів (майбутніх фахівців), що здійснює значний вплив на розвиток та становлення особистості студента як майбутнього професіонала різних галузей виробництва до яких відноситься і аграрна сфера. Загальна концепція життя, ставлення до навколишнього світу в

значній мірі проявляється в практичній життєдіяльності особистості через формування її смисложиттєвих орієнтацій.

В сучасній педагогіці та психології зростає інтерес до досліджень смислової сфери особистості, оскільки вона спрямовує її поведінку, інтереси та вибір життєвого шляху.

Змістовне тлумачення смисложиттєвих орієнтацій пов'язується у науковій літературі з ціннісною сферою особистості (В.О. Ядов, Т.М. Харланова); зі шляхами її самореалізації (М.Б. Боднар, О.Г. Злобіна); з ієрархією форм життєдіяльності, представленої у свідомості людини (М.Х. Титма); з загальними суб'єкт-об'єктними орієнтаціями, які людина проявляє відносно ситуації своєї життєдіяльності (О.Ю. Коржова); з загальними детермінантами життєдіяльності людини, які визначають загальну спрямованість людини і які реалізуються в конкретних життєвих ситуаціях (А.О. Грач'ов); з ціннісною та професійною сферою (Г.А. Чередниченко); з умовами досягненні життєвого і професійного самовизначення студента (С.М. Гончар); зі спрямованістю особистості, наявністю життєвих цілей, осмисленістю виборів і оцінок, задоволеністю життям (самореалізацією) і здатністю брати за неї відповідальність, впливаючи на її хід (Н.Г. Каунова).

Поняття «смисложиттєва орієнтація» в науковій літературі використовується у двох значеннях. Перше – на буденному рівні, за аналогією з поняттям «ціннісна орієнтація», і, відповідно, означає те ж, що і остання, але взята у сегменті смисложиттєвих цінностей, тобто це – свогороду усвідомлювана на рівні переваг спрямованість на певний ряд значущих цінностей, смислів. Так, наприклад, В.О. Кутирьов пише: «Спираючись на загальне ядро понять: «смисложиттєва орієнтація», «тип», «парадигма» (іноді «установка»), ми будемо вживати ці поняття як синоніми» [3].

Друге значення – в психології, пов'язане з «тестом смисложиттєвих орієнтацій» (скорочено – «тест СЖО»), розробленим московським психологом Д.О. Леонтьєвим [5], в якому він виділив особисту здатність людини до усвідомлення сенсу життя як центральну. Компонентами сенсу життя він

називає: 1) смисложиттєві орієнтації – мета в житті, насиченість життя та задоволеність самореалізацією; 2) локус контроль – внутрішній локус контроль, впевненість в здатності здійснювати контроль свого життя. Смисложиттєві орієнтації «співвідносяться з трьома компонентами життєдіяльності і часовими орієнтаціями в житті»: метою (майбутнє), процесом (теперішнє), результатом (минуле). Мета – «мета життя» в певній системі цінностей; процес – емоційна насиченість життя; результат – «задоволеність самореалізацією» [5]. Д.О.Леонтьєв визначає смислову сферу особистості як особливим чином організовану сукупність смислових утворень і зв'язків між ними, які забезпечують смислову регуляцію цілісної життєдіяльності суб'єкта у всіх його аспектах [5].

Тому для визначення смисложиттєвих орієнтацій особистості часто використовують такий суворо формалізований метод, як тест смисложиттєвих орієнтацій «СЖО» в модифікації Д.О. Леонтьєва (розподіл цінностей по п'яти факторам дисперсії – мета в житті, емоційна насиченість життя, результативність життя, локус контроль, керованість життям).

У дослідженнях О. І. Мешко, Т. В. Максимової [6,7] акцент робиться на значущості професійних смислів у загальній ієрархії смисложиттєвих орієнтацій особистості юнаків. Так, Т. В. Максимова виділяє три основні рівні професійних смислів в структурі смисложиттєвих орієнтацій:

- смисли професійної діяльності є провідними в системі смисложиттєвих орієнтацій;
- професійні смисли мають високу значущість для індивідуума, хоча і не є головним компонентом смисложиттєвих орієнтацій;
- професійний аспект смисложиттєвих орієнтацій є периферійним конструктором смислової сфери свідомості юнаків [6].

О.І.Мешко підкреслює, що становлення гармонійної системи смисложиттєвих конструктів психіки індивідуума можливе тільки в тому випадку, коли професійні смисли займають високий ранг в ієрархії смисложиттєвих орієнтацій індивідуума. Оскільки навчально-професійна

діяльність є одним із провідних модусів життєдіяльності юнаків, то низька значущість професійних смислів часто призводить до того, що юнаки не можуть наповнити професію смыслом, що призводить до стійких переживань рутини власного життя, незадоволеності ним і, як наслідок, – до гальмування особистісно-професійного зростання індивідуума в цілому [7].

На основі проаналізованої літератури ми визначили наступні критерії смисложиттєвих орієнтацій студентів: мотиваційно-цільовий, ціннісно-орієнтаційний, рефлексивно-оцінний. Кожен із критеріїв має свої рівні та показники.

Для визначення ціннісно-орієнтаційного критерія ми використовуємо такі суворо формалізовані методи:

- методика «Ціннісні орієнтації» М. Рокіча;
- ціннісний опитувальник Ш. Шварца;
- діагностика індивідуальної структури ціннісних орієнтацій особистості С. С. Бубнової.

Для визначення мотиваційно-цільового критерія ми використовуємо такі суворо формалізовані методи:

- методика вивчення мотивації професійної діяльності К. Замфір (в модифікації А. Реана);
- методика «Вільний вибір цінностей» О. Б. Фанталової (ідентифікація внутрішніх конфліктів в мотиваційно-особистісній сфері);
- Морфологічний тест життєвих цінностей (МТЖЦ) В. Ф. Сопова та Л. В. Карпушиної (дослідження проблем життєвої мотивації).

Для визначення рефлексивно-оцінного критерія ми використовуємо такі суворо формалізований метод:

- методика оцінки суджень М.І. Лапіна.

Також для дослідження смисложиттєвих орієнтацій можна використовувати такі методи, як анкетування, бесіда та інтерв'ю, які є простими з точки зору організації і універсальними в якості засобу отримання даних широкого тематичного спектру. Розробка та апробація цих методів

психолого-педагогічного дослідження є подальшою перспективою нашого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Битянова, Н.Р. Проблема саморазвития личности в психологии / Н.Р. Битянова. – М., 1998. – С.3.
2. Гончар С. Н. Особенности развития смысло-жизненных ориентаций современных студентов-первокурсников / С. Н. Гончар // Современная психология: материалы междунар. науч. конф. (г. Пермь, июнь 2012 г.). – Пермь: Меркурий, 2012. – С. 17-19.
3. Кутырев В.А. Человек в мире: типы смысло-жизненных ориентаций / Владимир Александрович Кутырев // Общественные науки. – 1990. – №2. – С. 119-133.
4. Леонтьев А.Н. Деятельность. Создани личности. М., 1977 г.
5. Леонтьев Д.А. Психология смысла / Д. А. Леонтьев. – М. : Изд-во Смысл, 2005. 512 с.
6. Максимова Т.В. Смысл жизни и индивидуальный стиль педагогической деятельности / Т.В. Максимова // Мир психологии. – 2001. – № 2. – С. 114-117.

УДК 378.14

ТЕХНОЛОГІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

*Бацуровська І.В., к.п.н., асистент, **Семененко І.В., аспірант

*Миколаївський національний аграрний університет

**ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»

В статті описано технологію змішаного навчання в освіті. Уточнено визначення терміну «змішане навчання» Окреслено елементи для впровадження та успішної реалізації технологій змішаного навчання.

В статтє описана технологія смешанного обучения в образовании. Уточнено определение термина «смешанное обучение» Определены элементы для внедрения и успешной реализации технологий смешанного обучения.